

2/PJ/1967.

95

Szigoruan titkos!

Készült 7 példányban

1. sz. példány

~~(Tervezet)~~L: Komrovi János
I/18Előterjesztés

az MSZMP KB Politikai Bizottságához,

az európai béke és biztonság, valamint együttműködés kérdéseiről.

A Varsói Szerződés Politikai Tanácskozó Testülete 1966. évi bukaresti ülésén nyilatkozatot fogadott el az európai béke és biztonság meg-
szilárdításáról, amely figyelmeztetést tartalmaz az agresszió erői, mind-
nek előtt az USA és az NSZK felé és egyben megmutatja a feszültség enyhíté-
sének, az európai országok együttműködésének, az európai biztonsági rend-
szer megteremtésének útját. Ezzel kapcsolatban az MSZMP IX. Kongressz-
zusán a Központi Bizottság beszámolója megállapította: "A Központi Bizott-
ság úgy véli, hogy fokozni kell erőfeszítéseinket a bukaresti nyilatkozatban
megfogalmazott program, az európai béke és biztonság megvalósításáért. A
Magyar Népköztársaság a beszámolási idő alatt sok államközi tárgyaláson és
találkozón tettekkel is bizonyította, hogy kész előmozdítani az európai államok
közötti megértést, a gazdasági és kulturális együttműködést mind a kétoldali
kapcsolatok, mind az állams csoportok kapcsolatainak vonalán."

I.

A bukaresti nyilatkozatot alapul véve az európai biztonságra vo-
natkozó tárgyalások főbb célkitűzései a következőkben foglalhatók össze:

- 1/ Az USA befolyásának és szerepének csökkentése Európában;
- 2/ Az NSZK revansista és militarista politikájának elszigetelése;
- 3/ A NATO gyengítése;
- 4/ Az NDK nemzetközi elismertetésének fokozása;
- 5/ Az európai feszültség csökkentése az összes európai ország kapcsolatainak és együttműködésének fejlesztése, a különböző társadalmi rendszerű országok békés egymás mellett élésének elve és a függetlenség, a nemzeti szuverenitás, az egyenjogúság, a be nem avatkozás, a kölcsönös előnyök alapján;
- 6/ Össz-európai tanácskozás az európai kollektív biztonsági rendszer megteremtésének és az európai országok együttműködése kibontakoztatásának megbe-
szélésére.

-/-

E cél megvalósítása három lépésben történik:

- a/ A különböző társadalmi rendszerű európai országok közötti két- és többoldalu eszmecserék, a kapcsolatok fejlesztése és az együttműködés szélesítése;
- b/ Az európai biztonsági konferencia közvetlen előkészítése és megtartása;
- c/ Az európai kollektív biztonsági rendszer megteremtése, amely a NATO és a Varsói Szerződés helyébe lépne.

II.

A fenti célokat a Varsói Szerződés tagállamai az európai helyzet kialakulását meghatározó tényezők vizsgálata alapján állapították meg. A bukaresti nyilatkozat kiadása óta eltelt időszak eseményei igazolták a bukaresti nyilatkozat elemzésének helyességét és összességükben kedvezőbb feltételeket teremtenek az európai biztonsági konferencia előkészítésére. Az európai béke és biztonság kérdéseivel való foglalkozás lehetőségei megnöttek, a nyugat-európai államok részéről jelenleg sokkal nagyobb a készség a szocialista államok által előterjesztett javaslatok tanulmányozására, mint korábban.

Ennek a kedvező fejleménynek többféle indoka közül ~~az egyik~~ a legaktuálisabbakat emeljük ki. Az elmúlt év közepe óta még inkább Délkelet-Ázsiába helyeződött az USA globális politikájának súlypontja, aminek következtében szerepe és befolyása Európában tovább csökkent. Ez összefüggésben áll a nyugat-európai országok nagyobb önállóságra irányuló törekvéseivel és az össz-európai kérdések iránti növekvő érdeklődésével. Ennek láttán az USA szükségesnek tartotta a "hidverési politika" meghirdetését, magyar és bolgár viszonylatban a diplomáciai kapcsolatok szintjének emelését, a szocialista országok viszonylatában a legnagyobb kedvezmény elve visszaállításának kilátásba helyezését. Az NSZK eddigi külpolitikája jelentős szerepet játszott a legutóbbi politikai válság kialakulásában, amely az Erhard-kormány bukásához vezetett. Az NSZK új kormányának programja ugyan lényegében változatlan az NDK, a határok és az atomfelfegyverzés kérdésében, de jelentős új elemeket is tartalmaz. Ezek megmutatkoznak a müncheni egyezmény érvénytelenségének elismerésében, a szocialista országokkal való diplomáciai kapcsolatok létesítésének felvetésében, az NDK-val való kapcsolatok fejlesztésének programjában és az NSZK-francia kapcsolatok megerősítésére való törekvésben.

A bukaresti nyilatkozat állami, hivatalos és társadalmi vonalon egyaránt serkentőleg hatott az európai biztonsággal és együttműködéssel kapcsolatos elképzelésekre és tevékenységre. Így növekvő teret hódít az a felismerés, hogy a német kérdés rendezése az európai feszültség csökkentésén, az együttműködés erősítésén, az európai biztonság hatékony rendszerének kialakításán keresztül valósítható meg.

A nyugat-európai államok nagy figyelemmel és érdeklődéssel foglalkoznak a nyilatkozattal, az abban felvetett javaslatokkal. Az európai biztonsági konferencia gondolata egyre szélesebb körben talál pozitív fogadtatásra. A nyugat-európai országok egymás közötti és a különböző társadalmi rendszerű európai országok közötti tárgyalásokon mindenütt szerepel a konferencia kérdése. Több nyugat-európai ország foglalkozik a konferenciával kapcsolatos elképzeléseinek és feltételeinek kialakításával.

A bukaresti nyilatkozatban foglalt célkitűzések megvalósításának elősegítése szempontjából igen jelentős az európai kommunista pártok tervezett tanácskozása az európai biztonságról, amelynek megtartására előreláthatólag ez évben sor kerül.

Figyelmet érdemelnek azok az új kezdeményezések, amelyek megfelelő tevékenység esetén hasznosan járulhatnak hozzá a különböző társadalmi rendszerű európai országok kapcsolatának és együttműködésének erősítéséhez, a feszültség csökkentéséhez, az európai biztonsági konferencia összehívásához szükséges feltételek érleléséhez. Ide tartozik a kilenc európai állam (Ausztria, Belgium, Bulgária, Dánia, Finnország, Jugoszlávia, Magyarország, Románia és Svédország) külügyminisztereinek találkozója, valamint ugyanezen országoknak az európai parlamentek képviselői konferenciájának összehívására irányuló kezdeményezése.

Az európai biztonság kérdésében összehívandó össz-európai értekezlet létrehozása hosszú folyamat és további sok munkát igényel. Az értekezlet lehetőségét nyújt az érintkezés fokozására, a kapcsolatok fejlesztésére, a nyilatkozatról folyó eszmecsere, sőt a nyilatkozat bizonyos elemeinek (például a határok elismerése) elfogadtatására is. Ez önmagában is jelentős eredmény lenne. A konferenciával kapcsolatban továbbra is az az álláspontunk, hogy ^{azon} minden európai ország vegyen részt és megtartására pedig a szükséges feltételek létrejötte esetén minél előbb kerüljön sor.

Erre, összességükben pozitív tendenciákkal szemben hatnak azok a tényezők, amelyek a háborús veszély gócpontjait mélyítik az USA és az NSZK lépései által, s amelyek nyomán fennáll a feszültség fokozódásának lehetősége is Európában, s amellyel szintén számolni kell.

A jelenlegi viszonylagos európai enyhülést fel kell használni olyan tárgyalások folytatására és olyan kapcsolatok kiépítésére, amelyek - olyan időszakban, amikor a feszültség növekedése következik be - alkalmasak és felhasználhatók a feszültség fokozódása ellen.

-/-

III.

Az európai biztonság ügyének előbbrevitelét, az európai biztonsági konferencia megtartásához szükséges feltételek érlelését számos formában és keretben kell keresni és munkálni: politikai, gazdasági és kulturális téren, hivatalos és társadalmi vonalon, és különböző szinteken. Anyugat-európai országokhoz fűződő kapcsolatainkban fokozatosságra, az egyszerűbb kérdésektől a bonyolultabb problémák megoldása felé történő haladásra kell törekedni és a katonai vonatkozások helyett a politikai kérdésekre kell súlyt helyezni.

A kétoldalu kapcsolatok a jelenlegi helyzetben az európai biztonság megszilárdítása érdekében teendő lépések legfontosabb területét képezik.

A Magyar Népköztársaság az elmúlt években jelentősen fejlesztette **kapcsolatait Ausztriával, Franciaországgal és Angliával.** Ezeknek a kapcsolatoknak **további építése mellett fokozott figyelmet kell fordítani a kapcsolatok fejlesztésére Belgium, Dánia és Norvégia vonatkozásában.** Az eddiginél nagyobb mértékben kell foglalkoznunk Hollandiával.

Európa különböző régióhoz tartozó országokkal való két- és többoldalu kapcsolataink fejlesztésénél figyelembe kell venni és ki kell használni azokat a lehetőségeket, amelyek a térségekben és általában is segíthetik az európai biztonság megszilárdítására irányuló erőfeszítéseinket. Így skandináviában a Finnországgal és Svédországgal való kapcsolataink fokozását fel kell használni a balti országok békeővezetésére vonatkozó szovjet és finn javaslatok érvényesülésének elősegítésére. Görögországgal és Törökországgal fennálló kapcsolataink ápolásának egyenértékű segítséget a különböző társadalmi rendszerű balkáni országok közötti együttműködésének elősegítését és együttműködését. A NATO olyan tagállamaival, mint Belgium, Dánia és Norvégia, való tárgyalásaink és kapcsolataink fejlesztése során törekedni kell az 1969-ben lejárt NATO bomlasztására irányuló célkitűzésünk érvényesítésére és a német kérdés realitásának elfogadtatására.

Általában olyan tervek és elképzelések megvalósítására kell törekedni, amelyek elősegítik a szocialista országok együttműködését, alkalmasnak bizonyulnak, hogy egyengessék az utat a Szovjetunió és a szocialista országok kezdeményezésénél számúra és kedvező politikai légkört biztosítanak.

A személyes érintkezés, a hivatalos látogatások vonalán erőfeszítéseket kell tennünk államfői illetve kormányfői találkozók létrehozására. E téren a baráti államokhoz viszonyítva le vagyunk maradva. Folytatni és szőszíteni kell a külügyminiszteri találkozók gyakorlatát. Élnünk kell azokkal a lehetőségekkel, amelyeket a kétoldalu konzultációk jelenthetnek. Az európai biztonság elősegítése általában, az európai parlamentek tervezett konferenciája pedig különösen szükségessé teszi a parlamenti cserelátogatások kiterjesztését. A nem-kommunista pártok, személyiségek és közvélemény felé irányuló kapcsolataink kiépítésére és ápolására célszerű növekvő mértékben felhasználni a Hazafias Népfrontot. -/-

Fel kell tárni és jobban ki kell használni a kétoldalu szerződéses kapcsolatok bővítésében rejlő lehetőségeket.

A politikai síkon végzett tevékenységgel összhangban törekedni kell a gazdasági és kulturális kapcsolatok fejlesztésére, a kölcsönösen előnyös együttműködés szélesítésére, minthogy ezek egyes viszonylatokban a politikai kapcsolatok javítását, más esetekben a kedvező politikai légkör megalapozását szolgálhatják.

Multilaterális vonalon a hatékony európai biztonsági rendszer, az európai biztonsági konferencia felé vezető lépések történhetnek össz-európai keretben, a két szembenálló katonai tömb keretében, a különböző társadalmi rendszerű európai országok közötti három- és többoldalu tanácskozások és együttműködés formájában, és a nemzetközi szervezetekben.

Össz-európai keretek között jelenleg az európai biztonsági konferencia **összehívására vonatkozó kezdeményezés szerepel az első helyen.**

Bár csak kiegészítő jellegű, de összetételét tekintve szintén össz-európai igényű kezdeményezés az európai parlamentek képviselői értekezletére vonatkozó javaslat.

Társadalmi vonalon a fentiekhez hasonlóan fennáll a lehetőség össz-európai vagy regionális alapon parlamenti, szakszervezeti, nőszervezeti, ifjúsági, stb. értekezlet kezdeményezésének és összehívásának.

A két szembenálló katonai tömb keretében, valamint az európai és az európai és regionális atomfegyvermentes illetve csökkentett fegyverzetű övezetek vonatkozásában lehetséges lépéseket a bukaresti nyilatkozat szellemében kell értékelni.

A különböző társadalmi rendszerű európai országok közötti három- és többoldalu együttműködés hasznos szerepet tölthet be az európai biztonság ügyének előmozdításában.

Az erre irányuló szocialista össz-tevékenységen belül a Magyar Népköztársaság sajátos adottságai és lehetőségei alapján - hasonlóan az északi és a balkáni együttműködési formákhoz - meghatározott területekben és keretekben hasznos kezdeményező lépéseket tehet.

1/ Hazánk kezdeményezheti például a dunavölgyi és közép-európai országok (Magyarország, Csehszlovákia, Jugoszlávia és Ausztria) fokozott együttműködését. Ennek során egész tevékenységünk az érintett szocialista országok és hazánk közötti testvériség erősítésének, a nemzeti érzékenység csökkentésének és a határok eljelentéktelenedésének elérésére irányuljon. A három ország tevékenységének az osztrák semlegesség védelmére és megszilárdítására kell irányulnia és olyan hatást kell gyakorolniok Ausztriára, hogy a vele való viszony a különböző társadalmi rendszerű országok békés egymás mellett élésének a példájává válhasson. A négy állam együttműködésének nem szabad a többi szocialista országtól való elkülönülés jellegét öltenie.

-/-

2/ Az előzőekben említett kilenc európai ország román kezdeményezésre kialakuló együttműködése bizonyos lehetőségeket tár fel a kapcsolatok fejlesztésére, a bukaresti nyilatkozat céljai megvalósításának elősegítésére. Ennek érdekében meg kell akadályozni, hogy e lehetőséget néhány állam a bukaresti nyilatkozat szellemével ellentétes módon használja ki. Különösen nem szabad szem elől téveszteni az NDK érdekeit. Azt is meg kell akadályozni, hogy e keret zárt szervezet jellegét ölthesse. E lehetőséget elsősorban a bukaresti nyilatkozaton alapuló céljaink érvényesülésének elősegítésére kell felhasználnunk. Barátainkat - mindenek előtt a Szovjetuniót - tájékoztatni kell az e keretben történekről.

A kilenc állam külügyminiszterének esetleges újabb találkozóját fel kell használni a többi szocialista ország és a résztvevő tőkés államok kapcsolatainak **elősegítésére.**

Magyar részről kezdeményezhetjük hasonló jellegű, de más összetételű értekezlet (például a német kérdésben közvetlenül érdekelt államok képviselőinek konferenciája) összehívását.

A nemzetközi szervezetek közül az ENSZ-ben továbbra is rá kell mutatni arra, hogy az európai biztonság megteremtése a világbéke megszilárdításának egyik alapvető feltétele. A világszervezetek európai szektor és az európai szervezetek által nyújtott lehetőségeket fokozott mértékben fel kell használni az USA kizsorítására, a különböző társadalmi rendszerei európai országok közötti együttműködés lehetőségeinek munkálására. E tekintetben elő kell kedni kell az ENSZ Európai Gazdasági Bizottsága, - mint észak-európai fórum - által nyújtott lehetőségek fokozott kihasználására.

A kisebb nemzetközi szervezetek közül különös figyelmet kell fordítanunk a Budapesten székelő Duna Bizottságra. Szerepének és jelentőségének növelésére kell törekednünk.

IV.

Az MSZMP KB Politikai Bizottsága a külügyminiszter előterjesztését elfogadja és az alábbiakat határozza el:

1/ Az európai biztonság megszilárdításának, az európai biztonsági konferencia létrehozásának érdekében végzett magyar politikai és diplomáciai munkát a baráti államokkal - mindenek előtt a Szovjetunióval - egyeztetni kell. A Politikai Bizottság ennek érdekében

a/ szükségesnek tartja a Varsói Szerződés tagállamai külügyminisztercineik vagy ezek helyetteseinek találkozója

-/-

vonatkozó javaslat megvalósítását és felhatalmazza a külügyminisztert, hogy e célból megfelelő lépéseket tegyen;

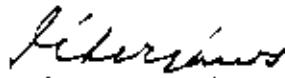
b/ amennyiben a fenti találkozó nem jönne létre, megbizsa a külügyminisztert, hogy az európai biztonsággal összefüggő kérdésekben Gromiko szovjet, Rapacki lengyel, David csehszlovák, Basev bolgár, Winzer NDK-, Manescu román és Nikezics jugoszláv külügyminiszterekkel két- vagy többoldalu konzultációt folytasson.

2/ Megfelelő módon elő kell segíteni Klaus osztrák kancellár 1967. évi magyarországi hivatalos látogatását.

3/ A Külügyminisztérium diplomáciai úton egyengesse a magasabb szintű nemzetközi kapcsolatok útját az európai biztonság kérdésében érdekelt nyugat-európai országokkal.

4/ Az Országgyűlés, a Hazafias Népfront, a SZOT, a Nőtanács és az Országos Béketanács a fenti elveknek megfelelően dolgozza ki az európai biztonság előmozdítását szolgáló tevékenységének tervét és azt egyeztessék a Külügyminisztériummal.

Budapest, 1967. január 17.

(Péter János)